

Standardi Ndërkombëtar I Raportimit Financiar 2

Pagesat e bazuar ne aksione

Objektivi

- 1 Objektivi i këtij SNRF është të specifikojë raportimin financiar të një njësie ekonomike kur ajo ndërmerr *transaksione të pagesës të bazuara në aksion*. Veçanërisht ai kërkon që një njësi ekonomike të reflektojë në fitimin ose humbjen e saj dhe në pozicionin financiar, efektet e transaksioneve të pagesës të bazuara në aksion, përfshirë shpenzimet e lidhura me transaksionet, në të cilat u jepen punonjësve *opsione në aksion*.

Objekti

- 2 Një njësi ekonomike duhet të zbatojë këtë SNRF në kontabilizimin e të gjitha transaksioneve të pagesës të bazuara në aksione, përfshirë :
- (a) *transaksione të pagesës të bazuara në aksion për t'u shlyer në kapital neto*, në të cilat njësia ekonomike përfiton mallra ose shërbime si shumë për *instrumenta të kapitalit neto* të njësisë ekonomike (përfshirë aksione ose opsione aksioni);
  - (b) *transaksione të pagesës të bazuara në aksione për t'u shlyer në mjete monetare*, në të cilat njësia ekonomike përfiton mallra ose shërbime kundrejt një pasivi ndaj furnitorit të këtyre mallrave ose shërbimeve për shuma që bazohen në çmimin (ose vlerën) e aksioneve të njësisë ekonomike ose të instrumentave të tjerë të kapitalit neto të njësisë ekonomike dhe
  - (c) transaksione në të cilat njësia ekonomike merr ose përfiton mallra ose shërbime dhe afatet e marrëveshjes i sigurojnë ose njësisë ekonomike ose furnitorit të këtyre mallrave ose shërbimeve një zgjedhje nëse njësia ekonomike do të shlyejë transaksionin në mjete monetare (ose aktive të tjera) ose duke emetuar instrumenta të kapitalit neto,
- me përjashtim sa shprehet në paragrafët 5 dhe 6.
- 3 Për qëllime të këtij SNRF, transferimet e instrumentave të kapitalit neto të një njësie ekonomike nga aksionerët e saj tek palë të tjera, të cilat i kanë ofruar mallra ose shërbime njësisë ekonomike (përfshirë punonjësit), janë transaksione të pagesës të bazuara në aksion, me përjashtim të rastit kur transferimi është në mënyrë të qartë, për një qëllim të ndryshëm nga pagimi i mallrave ose shërbimeve të ofruara njësisë ekonomike. Kjo vlen edhe për transferime të instrumentave të kapitalit neto të njësisë kontrolluese të njësisë ekonomike ose transferime të instrumentave të kapitalit neto të një njësie ekonomike tjetër, brenda të njëjtut grup, tek palë të tjera që i kanë ofruar mallra ose shërbime njësisë ekonomike.
- 4 Për qëllime të këtij SNRF, një transaksion me një punonjës (ose palë tjetër) në funksionin e tij/saj si mbajtës i instrumentave të kapitalit neto të njësisë ekonomike, nuk është transaksion i pagesës së bazuar në aksion. Për shembull nëse një njësi ekonomike u jep të gjithë mbajtësve të një klase të caktuar të instrumentave të saj të kapitalit neto, të drejtën e blerjes së instrumentave shtesë të kapitalit neto të njësisë ekonomike me një çmim që është më i vogël se vlera e drejtë e atyre instrumentave të kapitalit neto dhe një punonjës përfiton këtë të drejtë sepse ai/ajo është mbajtës i instrumentave të kapitalit neto që i përkasin kësaj klase të veçantë, dhënia ose ushtrimi i kësaj të drejte nuk është objekt i kërkesave të këtij SNRF.
- 5 Siç vihet në dukje në paragrafin 2, ky SNRF zbatohet për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion, në të cilat një njësi ekonomike siguron ose përfiton të mira ose shërbime. Të mirat përfshijnë inventarët, mallrat e konsumueshme, tokën, ndërtesat, makineritë e pajisjet, aktivet jo-materiale dhe aktive të tjera jo-financiare. Megjithatë një njësi ekonomike nuk do të zbatojë këtë SNRF për transaksione në të cilat njësia ekonomike siguron të mira si pjesë e aktiveve neto të blera në një kombinim biznesi për të cilat zbatohet SNRF 3 *Kombinimet e Biznesit*. Kështu, instrumentat e kapitalit neto të emetuara në një kombinim biznesi në këmbim të kontrollit të njësisë së blerë nuk janë objekt i këtij SNRF. Megjithatë, instrumentat e kapitalit neto të dhëna punonjësve të njësisë së blerë në funksionin e tyre si punonjës (p.sh në këmbim të shërbimit të vazhdueshëm) janë objekt i këtij SNRF. Në mënyrë të ngjashme, anulimi, zëvendësimi ose modifikimi i *marrëveshjeve të pagesave bazuara në aksion*, për shkak të një kombinim biznesi ose ristrukturime të tjera të kapitalit neto, duhet të trajtohen në përputhje me këtë SNRF.
- 6 Ky SNRF nuk zbatohet për transaksione të pagesës të bazuara në aksione, në të cilat njësia ekonomike merr ose siguron të mira ose shërbime në bazë të një kontrate, që është objekt i paragrafëve 8–10 të SNK 32 *Instrumentat*

financiarë: Paraqitja (e rishikuar në 2003)¹ ose paragrafët 5–7 të SNK 39 *Instrumentat financiarë: Njohja dhe Matja* (rishikuar në 2003).

Njohja

- 7 Një njësi ekonomike duhet të njohë të mirat ose shërbimet e marra ose të siguruara në një transaksion të pagesës të bazuar në aksion, kur ajo merr të mirat ose kur ajo përfiton shërbimet. Njësia ekonomike duhet të njohë një rritje korresponduese në kapitalin neto nëse të mirat ose shërbimet përfitohen nga një transaksion i pagesës të bazuar në aksion për t'u shlyer me kapital neto ose në një pasiv nëse të mirat ose shërbimet sigurohen në një transaksion të pagesës së bazuar në aksion për t'u shlyer në mjete monetare.
- 8 Nëse të mirat ose shërbimet e marra ose të përfituara në një transaksion të pagesës të bazuar në aksion, nuk kualifikohen për njohje si aktive, ato duhet të njihen si shpenzime.
- 9 Zakonisht, një shpenzim vjen nga konsumi i të mirave ose shërbimeve. Për shembull, zakonisht shërbimet konsumohen menjëherë, prandaj në këtë rast njihet një shpenzim kur pala tjetër kryen shërbimin. Të mirat mund të konsumohen gjatë një periudhe kohore, ose në rastin e inventarëve mund të shiten në një datë të mëvonëshme. Në këtë rast shpenzimi njihet kur të mirat konsumohen ose shiten. Megjithatë, ndonjëherë është e nevojshme të njihet një shpenzim para se të mirat ose shërbimet të jenë konsumuar ose shitur për shkak se ato nuk plotësojnë kushtet e njohjes si aktive. Për shembull një njësi ekonomike mund të sigurojë të mira si pjesë e një faze kërkimi në një projekt për zhvillimin e një produkti. Megjithatë këto të mira nuk janë konsumuar ato nuk kualifikohen për njohje si aktive sipas SNRF të zbatueshëm.

Transaksione të pagesës të bazuara në aksion që shlyen me kapital neto

Paraqitje e përgjithshme

- 10 Për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion për t'u shlyer në kapital neto një njësi ekonomike duhet të matë të mirat ose shërbimet e përfituara dhe rritjen korresponduese në kapitalin neto, drejtpërsëdrejti me vlerën e drejtë të të mirave ose shërbimeve të marra me përjashtim të rastit kur vlera e drejtë nuk mund të matet në mënyrë të besueshme. Nëse njësia ekonomike nuk mund të matë në mënyrë të besueshme vlerën e drejtë të të mirave ose shërbimeve të përfituara, njësia ekonomike duhet të matë vlerën e tyre si dhe rritjen korresponduese në kapitalin neto, në mënyrë indirekte duke ju referuar² vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto.
- 11 Për të zbatuar kërkesat e paragrafit 10 për transaksionet me *punonjësit dhe të tjerë që kryejnë shërbime të ngjashme*,³ njësia ekonomike duhet të matë vlerën e drejtë të shërbimeve të përfituara, duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto, për shkak se zakonisht nuk është e mundur të vlerësohet në mënyrë të besueshme vlera e drejtë e shërbimeve të përfituara siç shpjegohet në paragrafin 12. Vlera e drejtë e këtyre instrumentave të kapitalit neto do të matet në *datën e dhënies*.
- 12 Zakonisht aksionet, opsionet në aksion ose instrumenta të tjera të kapitalit neto, u jepen punonjësve si pjesë e paketës së shpërblimit për ta, përveç pagës në mjete monetare dhe përfitimeve të tjera të punësimit. Zakonisht, nuk është e mundur të matet në mënyrë të drejtpërdrejtë shërbimi i përfituar për një përbërës të veçantë të paketës së shpërblimit të punonjësit. Gjithashtu, mund të mos jetë e mundur që të matet vlera e drejtë e totalit të paketës së shpërblimit në mënyrë të pavaruar, pa matur në mënyrë të drejtpërdrejtë vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto. Për më tepër, aksionet ose opsionet në aksion, ndonjëherë jepen si pjesë e një marrëveshje shpërblimi dhe jo si pjesë e një shpërblimi bazë p.sh., si një nxitës që punonjësit të qëndrojnë në njësinë ekonomike, ose për t'i shpërblyer ata për përpjekjet e tyre në përmirësimin e ecurisë së njësise ekonomike. Duke ju dhënë aksione ose opsione aksioni, përveç shpërblimit tjetër, njësia ekonomike paguan shpërblim shtesë për të marrë përfitime shtesë. Vlerësimi i vlerës së drejtë të këtyre përfitimeve shtesë paraqitet i vështirë. Për shkak të vështirësisë së matjes në mënyrë të drejtpërdrejtë të vlerës së drejtë të shërbimeve të përfituara, njësia ekonomike do të matë vlerën e drejtë të shërbimeve të përfituara nga punonjësit, duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto.

¹ Titulli i SNK 32 u amendua në vitin 2005

² Ky SNRF përdor frazën 'duke ju referuar' dhe jo 'në', për shkak se transaksioni është përfundimisht i matur me shumfishimin e vlerës së drejtë të instrumentit të dhënë, matur në datën e specifikuar në paragrafin 11 ose 13 (cilido prej tyre që është i aplikueshëm), me numrin e instrumenteve të kapitalit neto instruments që kushtëzohet, sikurse shpjegohet në paragrafin 19

³ Në pjesën në vijim të këtij SNRF, të gjitha referencat tek punonjësit, përfshijnë edhe të tjetër që japin shërbime të ngjashme.

- 13 Për të zbatuar kërkesat e paragrafit 10 për transaksionet me palë të tjera, përveç punonjësve, do të ketë një hipotezë të kundërshtueshme se vlera e drejtë e të mirave ose shërbimeve të marra mund të vlerësohet në mënyrë të besueshme. Kjo vlerë e drejtë do të matet në ditën që njësia ekonomike merr të mirat ose pala tjetër kryen shërbimet. Në raste të rralla, nëse njësia ekonomike kundërshton këtë hipotezë sepse nuk mund të matë në mënyrë të besueshme vlerën e drejtë të të mirave ose shërbimeve të përfituara, njësia ekonomike do të matë të mirat ose shërbimet e përfituara dhe rritjen korresponduese në kapitalin neto në mënyrë indirekte, duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto, të matur në datën që njësia ekonomike merr të mirat ose pala tjetër kryen shërbimet.

Transaksionet në të cilat merren shërbimet

- 14 Nëse instrumentat e dhënë të kapitalit neto *mbulohen* menjëherë, palës tjetër nuk i kërkohet që të përfundojë një pjesë të caktuar të shërbimit para se të bëhet e pakushtëzuar për këto instrumenta të kapitalit neto. Në mungesë të evidencës që tregon për të kundërtën, njësia ekonomike duhet të supozojë se janë përfituar shërbimet e kryera nga pala tjetër si shumë për instrumentat e kapitalit neto. Në këtë rast, në datën e dhënies njësia ekonomike duhet të njohë shërbimet e marra plotësisht me një rritje korresponduese në kapitalin neto.
- 15 Nëse instrumentat e dhënë të kapitalit neto nuk kushtëzohen derisa pala tjetër të përfundojë një pjesë të caktuar të shërbimit, njësia ekonomike duhet të supozojë se shërbimet për t'iu kryer nga pala tjetër, si shumë për këto instrumenta të kapitalit neto, do të merren në të ardhmen gjatë *periudhës së kushtëzimit*. Njësia ekonomike do t'i trajtojë këto shërbime të kryera nga pala tjetër, gjatë periudhës së kushtëzimit, me një rritje korresponduese në kapitalin neto. Për shembull:
- (a) nëse një punonjësi i jepen opsione në aksion me kushtin që të ketë tre vite shërbim, atëherë njësia ekonomike do të supozojë që shërbimet, të cilat do të kryhen nga punonjësi si shumë për opsionet në aksion, do të merren në të ardhmen përgjatë periudhës tre vjeçare të kushtëzimit.
- (b) nëse një punonjësi i jepen opsione në aksion, me kushtin që të arrijë një nivel të caktuar të performancës dhe të qendrojë në njësinë ekonomike derisa ky nivel i caktuar i performancës të plotësohet, dhe zgjatja e periudhës së kushtëzimit ndryshon në varësi të kohës kur plotësohet niveli i caktuar i performancës, njësia ekonomike duhet të supozojë se shërbimet që do të kryhen nga punonjësi si shumë për opsionet në aksion, do të merren në të ardhmen përgjatë periudhës së pritshme të kushtëzimit. Njësia ekonomike duhet të vlerësojë zgjatjen e pritshme të periudhës së kushtëzimit në datën e dhënies bazuar në rezultatin më të mundshëm të nivelit të caktuar të performancës. Nëse kushti i performancës është një *kusht tregu*, vlerësimi i zgjatjes së periudhës së pritshme të kushtëzimit, duhet të jetë në koherencë me supozimet e përdorura në vlerësimin e vlerës së drejtë të opsionit të dhënë, dhe nuk duhet të rishikohet më pas. Nëse kushti i performancës nuk është një kusht tregu, njësia ekonomike duhet të rishikojë vlerësimin lidhur me zgjatjen e periudhës së kushtëzimit, nëse është e nevojshme, nëse informacioni i mëparshëm tregon se zgjatja e periudhës së kushtëzimit, ndryshon nga vlerësimet e mëparshme.

Transaksione të matura duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumenteve të kapitalit neto të dhuruara

Përcaktimi i vlerës së drejtë të instrumenteve të kapitalit neto të dhuruara

- 16 Për transaksionet e matura duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto, një njësia ekonomike duhet të matë vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto në *datën e matjes*, bazuar në çmimet e tregut, kur janë të disponueshme, duke marrë në konsideratë afatet dhe kushtet sipas të cilave ishin dhënë këto instrumenta të kapitalit neto (objekt i kërkesave të paragrafëve 19–22).
- 17 Në mungesë të çmimeve të tregut, njësia ekonomike duhet të vlerësojë vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto, duke përdorur një teknikë vlerësimi për të vlerësuar se cili do të ishte çmimi i atyre instrumentave të kapitalit neto në datën e matjes të një transaksioni të kryer në mënyrë të lirë midis palëve të palidhura me njëra-tjetrën, të mirëinformuara dhe të vullnetshme. Teknika e vlerësimit duhet të jetë e qëndrueshme me metodologjitë e vlerësimit përgjithësisht të pranuar për vendosjen e çmimit të instrumentave financiarë dhe duhet të përfshijë të gjithë faktorët dhe supozimet që pjesëmarrësit e mirë informuar dhe të vullnetshëm do të marrin në konsideratë gjatë vendosjes së çmimit (objekt i kërkesave të paragrafëve 19–22).
- 18 Shtojcë B përmban udhëzime të mëtejshme për matjen e vlerës së drejtë të aksioneve dhe opsioneve në aksion, duke u përqendruar në afatet dhe kushtet specifike të cilat janë tipar i zakonshëm i dhënies së aksioneve ose opsioneve në aksion për punonjësit.

Trajtimi i konditave të kushtëzimit

- 19 Një dhënie e instrumentave të kapitalit neto mund të kushtëzohet me plotësimin e *konditave specifike të kushtëzimit*. Për shembull, një dhënie e aksioneve ose opsioneve në aksion për një punonjës, zakonisht kushtëzohet nga qëndrimi i punonjësit në njësinë ekonomike për një periudhë të caktuar kohe. Mund të ketë kushte të performancës, që duhet të plotësohen, të tilla si arritja nga ana e njësisë ekonomike e një rritje të caktuar në fitim ose një rritje e specifikuar në çmimin e aksionit të njësisë ekonomike. Konditat e kushtëzimit, përveç kushteve të tregut, nuk duhet të merren në konsideratë kur vlerësohet vlera e drejtë e aksioneve ose opsioneve në aksion në datën e matjes. Në të vërtetë, konditat e kushtëzimit do të merren parasysh duke rregulluar numrin e instrumentave të kapitalit neto të përfshirë në matjen e shumës së transaksionit, kështu që si përfundim shuma e njohur për mallrat ose shërbimet e përfituara, si shumë e instrumentave të dhënë të kapitalit neto do të bazohet në numrin e instrumentave të kapitalit neto që kushtëzohen përfundimisht. Kështu., mbi një bazë kumulative, nuk njihet asnjë shumë për mallrat ose shërbimet e përfituara, nëse instrumentat e dhënë të kapitalit neto nuk mbulohen për shkak të mosplotësimit të një kondite kushtëzuese p.sh. pala tjetër nuk arrin të plotësojë një periudhë të caktuar shërbimi ose kushti i performancës nuk është plotësuar, subjekt i kërkesave të paragrafit 21.
- 20 Për të zbatuar kërkesat e paragrafit 19, njësia ekonomike do të njohë një shumë për mallrat dhe shërbimet e përfituara gjatë periudhës së kushtëzuar në bazë të vlerësimit më të mirë të mundshëm të numrit të instrumentave të kapitalit neto që pritet të kushtëzohen dhe do të rishikojë këtë vlerësim, nëse është e nevojshme, nëse informacioni i mëpasshëm tregon se numri i instrumentave të kapitalit neto të pritshme për t'u kushtëzuar, ndryshon nga vlerësimet e mëparshme. Në datën e kushtëzimit, njësia ekonomike duhet të rishikojë vlerësimin për të barazuar numrin e instrumentave të kapitalit neto që kushtëzohen përfundimisht, subjekt i kërkesave të paragrafit 21.
- 21 Kushtet e tregut të tilla si një çmim i synuar i aksionit sipas të cilit përcaktohet kushtëzimi, do të merren në konsideratë kur vlerësohet vlera e drejtë e instrumentave të dhënë të kapitalit neto. Prandaj për dhëniet e instrumentave të kapitalit neto me kushte tregu, njësia ekonomike do të njohë mallrat ose shërbimet e përfituara nga pala tjetër, që plotëson të gjitha kushtet e tjera të kushtëzimit (p.sh. shërbimet e përfituara nga një punonjës që është në shërbim për një periudhë të caktuar), pavarësisht nëse ai kusht tregu plotësohet.

Trajtimi i tiparit të ripërtëritjes

- 22 Për opsionet me një *tipar të ripërtëritjes*, tipari i ripërtëritjes nuk do të merret në konsideratë kur vlerësohet vlera e drejtë e opsioneve të dhëna në datën e matjes. Në të vërtetë *opsioni i ripërtëritjes* do të trajtohet si dhënie e një opsioni të ri nëse dhe kur jepet më pas opsioni i ripërtëritjes.

Pas datës së kushtëzimit

- 23 Duke njohur mallrat dhe shërbimet e përfituara në përputhje me paragrafët 10–22 dhe një rritje korresponduese në kapitalin neto, njësia ekonomike nuk do të bëjë rregullim të mëpasshëm të totalit të kapitalit neto pas datës së kushtëzimit. Për shembull, njësia ekonomike nuk do të kthejë në vijim shumën e njohur për shërbimet e përfituara nga një punonjës nëse më pas instrumentat e kushtëzuar të kapitalit humben ose në rastin e opsioneve në aksion, opsionet nuk ushtrohen. Megjithatë, kjo kërkesë nuk përjashton njësinë ekonomike nga njohja e një transferimi brenda kapitalit neto, p.sh. një transferim nga një përbërës i kapitalit neto tek një tjetër.

Nëse vlera e drejtë e instrumenteve të kapitalit neto nuk mund të vlerësohet në mënyrë të besueshme

- 24 Kërkesat në paragrafët 16–23 zbatohen nëse njësia ekonomike kërkohet të matë një transaksion të pagesave të bazuar në aksion, duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto. Në raste të rralla, njësia ekonomike mund të mos jetë në gjendje të vlerësojë në mënyrë të besueshme vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto në datën e matjes, në përputhje me kërkesat në paragrafët 16–22. Vetëm në këto raste të rralla, njësia ekonomike do të:
- matë instrumentat e kapitalit neto me *vlerën e perceptuar* të tyre, fillimisht në datën që njësia ekonomike merr mallrat ose pala tjetër kryen shërbimet, dhe më pas, në çdo datë raportimi dhe në datën finale të shlyerjes, me ndonjë ndryshim në vlerën e perceptuar të njohur në fitim ose humbje. Për dhënien e opsioneve në aksion, marrëveshjet e pagesës të bazuara në aksion shlyhen përfundimisht kur opsionet ushtrohen, humben (p.sh. përfundimi i punësimit) ose skadojnë (p.sh. në fund të jetës së opsionit).
  - njohë mallrat ose shërbimet e përfituara bazuar në numrin e instrumentave të kapitalit neto që së fundmi kushtëzohenose (nëse është e zbatueshme) së fundmi janë ushtruar. Për të zbatuar këtë kërkesë për

opsionet në aksion për shembull, njësia ekonomike do të njohë të mirat ose shërbimet e përfituara gjatë periudhës së kushtëzimit, nëse ka, në përputhje me paragrafët 14 dhe 15 me përjashtim të rastit kur nuk zbatohen kërkesat në paragrafin 15(b) lidhur me kushtin e tregut. Shuma e njohur për të mirat ose shërbimet e përfituara gjatë periudhës së kushtëzimit do të bazohet në numrin e opsioneve në aksion, të pritshme për t'u kushtëzuar. Njësia ekonomike do të rishikojë këtë vlerësim, nëse është e nevojshme, kur informacioni i mëpasshëm tregon se numri i opsioneve në aksion, të pritshme për t'u kushtëzuar, ndryshon nga vlerësimet e mëparshme. Në datën e kushtëzimit njësia ekonomike do të rishikojë vlerësimin për të barazuar numrin e instrumentave të kapitalit neto që mbulonin përfundimisht. Pas datës së kushtëzimit njësia ekonomike do të kthejë shumën e njohur për të mirat dhe shërbimet e përfituara nëse opsionet në aksion, më pas humben, ose skadojnë në fund të jetës së opsionit në aksion.

- 25 Nëse një njësi ekonomike zbaton paragrafin 24, nuk është e nevojshme të zbatojë paragrafët 26–29, sepse çdo modifikim i afateve dhe kushteve sipas të cilave janë dhënë instrumentat e kapitalit neto, do të merret në konsideratë kur zbatohet metoda e vlerës së perceptuar e paraqitur në paragrafin 24. Megjithatë, kur një njësi ekonomike shlyen një dhënie të instrumentave të kapitalit neto për të cilën është zbatuar paragrafi 24:
- (a) nëse shlyerja ndodh gjatë periudhës së kushtëzimit, njësia ekonomike do të trajtojë shlyerjen si një përshpejtim të kushtëzimit dhe prandaj do të njohë menjëherë shumën që do të njihet ndryshe për shërbimet e përfituara përgjatë periudhës së mbetur të kushtëzimit.
  - (b) çdo pagesë e bërë në shlyerje do të trajtohet si një riblerje e instrumentave të kapitalit neto, d.m.th. si një zbritje nga kapitali neto me përjashtim të madhësisë që pagesa tejkalon vlerën e perceptuar të instrumentave të kapitalit neto, të matur në datën e riblerjes. Çdo tejkallim i tillë do të njihet si shpenzim.

Modifikimi i afateve dhe kushteve për të cilat kanë qënë dhënë instrumentat e kapitalit neto, përfshirë anulimet dhe shlyerjet

- 26 Një njësi ekonomike mund të modifikojë afatet dhe kushtet për të cilat janë dhënë instrumentat e kapitalit neto. Për shembull, ajo mund të pakësojë çmimin e ushtrimit të opsioneve të dhëna punonjësve (d.m.th. të riçmohë opsionet) çka e rrit vlerën e drejtë të këtyre opsioneve. Kërkesat në paragrafët 27–29 për të trajtuar efektet e modifikimeve shprehen në kontekstin e transaksioneve të pagesës të bazuara në aksion me punonjësit. Megjithatë, kërkesat do të zbatohen edhe për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion me palët e tjera, përveç punonjësve, të cilat do të maten duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto. Në rastin e fundit, çdo referim në paragrafët 27–29 për datën e dhënies do t'i referohet në të vërtetë datës që njësia ekonomike merr të mirat ose pala tjetër kryen shërbimet.
- 27 Njësia ekonomike do të njohë të paktën shërbimet e përfituara të matura në datën e dhënies me vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto, me përjashtim të atyre instrumentave të kapitalit neto, të cilat nuk mbulohen për shkak të mosplotësisht të një kondite kushtëzuese (të ndryshme nga kushti i tregut) që ishte e specifikuar në datën e dhënies. Kjo zbatohet pavarësisht ndonjë modifikimi të afateve dhe kushteve, sipas të cilave janë dhënë instrumentat e kapitalit neto, ose një anulimi apo shlyerje e kësaj dhënie të instrumentave të kapitalit neto. Gjithashtu, njësia ekonomike do të njohë efektet e modifikimeve që rrisin totalin e vlerës së drejtë të marrëveshjes së pagesës të bazuar në aksion, ose që përndryshe janë përfituese për punonjësin. Në Shtojcën B jepet udhëzim mbi zbatimin e kësaj kërkesë.
- 28 Nëse njësia ekonomike anulon ose shlyen një dhënie instrumentash të kapitalit neto gjatë periudhës së kushtëzimit (të ndryshme nga një dhënie e anuluar prej humbjes, kur nuk plotësohen konditat e kushtëzimit):
- (a) njësia ekonomike do të trajtojë anulimin ose shlyerjen si një përshpejtim të kushtëzimit dhe prandaj do të njohë menjëherë shumën që ndryshe do të njihet për shërbimet e përfituara përgjatë periudhës së mbetur të kushtëzimit.
  - (b) çdo pagesë e bërë ndaj punonjësit në anulim ose shlyerje të dhënies, do të trajtohet si një riblerje e interesit të kapitalit neto, d.m.th., si një zbritje nga kapitali neto me përjashtim të madhësisë që pagesa tejkalon vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto, të matur në datën e riblerjes. Çdo tejkallim i tillë do të njihet si shpenzim.
  - (c) nëse instrumentat e rinj të kapitalit neto u jepen punonjësve, dhe në datën kur jepen këto instrumenta të rinj të kapitalit neto, njësia ekonomike identifikon instrumentat e rinj të kapitalit neto të dhëna si zëvendësues të instrumentave të kapitalit neto për instrumentat e kapitalit neto të anuluar, njësia ekonomike do të trajtojë dhënien e instrumentave zëvendësues të kapitalit neto në të njëjtën mënyrë si një modifikim i dhënies fillestare të instrumentave të kapitalit neto, në përputhje me paragrafin 27 dhe udhëzimin në Shtojcën B. Vlera e drejtë rritëse e dhënë është diferenca midis vlerës së drejtë të instrumentave zëvendësues të kapitalit neto dhe vlerës së drejtë neto të instrumentave të kapitalit neto të anuluar, në datën që jepen instrumentat e kapitalit neto. Vlera e drejtë neto e instrumentave të anuluar të kapitalit neto është vlera e drejtë e tyre, menjëherë para anulimit, minus shumën e ndonjë pagese të

bërë punonjësve në anulim të instrumentave të kapitalit neto, e cila trajtohet si një zbritje nga kapitali neto në përputhje me (b) më sipër. Nëse njësi ekonomike nuk identifikon instrumentat e rinj të dhënë të kapitalit neto si instrumenta zëvendësues të kapitalit neto për instrumentat e anuluar të kapitalit neto, njësi ekonomike do t'i trajtojë këto instrumenta të rinj të kapitalit neto si një dhënie të re instrumentash të kapitalit neto.

- 29 Nëse një njësi ekonomike riblen instrumenta të kapitalit neto të kushtëzuar, pagesa e bërë për punonjësën do të trajtohet si një zbritje nga kapitali neto, me përjashtim të madhësisë që pagesa tejkalon vlerën e drejtë të instrumentave të riblerë të kapitalit neto, të matur në datën e riblerjes. Çdo tejkalim i tillë do të njihet si shpenzim.

Transaksione të pagesës të bazuara në aksion, që shlyen në mjete monetare

- 30 Për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion për t'u shlyer në mjete monetare, njësi ekonomike do të matë të mirat ose shërbimet e siguruara dhe pasivet e pësuar me vlerën e drejtë të pasivit. Derisa të shlyhet pasivi, njësi ekonomike duhet të rimatë vlerën e drejtë të pasivit në çdo datë raportimi dhe në datën e shlyerjes dhe ndonjë ndryshim në vlerë duhet të njihet në fitimin ose humbjen e periudhës.
- 31 Për shembull, një njësi ekonomike mund t'i japë të drejta të vlerësimit të aksionit punonjësve si pjesë e paketës së shpërblimit të tyre, ndërsa punonjësit do të kenë të drejtën e një pagesë të ardhshme në mjete monetare (dhe jo në një instrument të kapitalit neto), bazuar në rritjen e çmimit të aksionit të njësisë ekonomike mbi një nivel të caktuar gjatë një periudhe të caktuar kohe. Ose një njësi ekonomike mund t'u japë punonjësve të vet një të drejtë për marrjen e një pagese të ardhshme në mjete monetare duke u dhënë atyre të drejtën për aksione (përfshirë aksione për t'u emetuar pas ushtrimit të opsioneve në aksion) të cilat janë të tërheqëshme, ose në mënyrë të detyrueshme (p.sh. pas përfundimit të punësimit) ose në opsionin e punonjësit.
- 32 Njësi ekonomike do të njohë shërbimet e përfituara, dhe një pasiv për të paguar këto shërbime, kur punonjësit kryejnë këto shërbime. Për shembull, disa të drejta të vlerësimit të aksionit mbulohe menjëherë dhe prandaj punonjësve nuk u kërkohet të përfundojnë një periudhë të caktuar të shërbimit për të përfutur të drejtën e pagesës në mjete monetare. Në mungesë të evidencës që tregon për të kundërtën, njësi ekonomike do të supozojë se janë përfutur shërbimet e kryera nga punonjësit në këmbim të të drejtave të vlerësimit të aksionit. Pra, njësi ekonomike do të njohë menjëherë shërbimet e përfituara dhe një pasiv për të paguar për to. Nëse të drejtat e vlerësimit të aksionit nuk mbulohe derisa punonjësit të kenë përfunduar një periudhë të caktuar të shërbimit, njësi ekonomike do të njohë shërbimet e përfituara dhe pasivin për të paguar për to, kur punonjësit të kryejnë shërbimin gjatë asaj periudhe.
- 33 Pasivi do të matet, fillimisht dhe në çdo datë raportimi derisa të shlyhet, me vlerën e drejtë të të drejtave të vlerësimit të aksionit, duke zbatuar një model vlerësimi të opsioneve, duke marrë në konsideratë afatet dhe kushtet sipas të cilave janë dhënë të drejtat e vlerësimit të aksionit dhe madhësinë e shërbimit të kryer nga punonjësit deri në atë datë.

Transaksione të pagesës të bazuara në aksion me alternativa në mjete monetare

- 34 Për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion në të cilat kushtet e marrëveshjes i sigurojnë ose njësisë ekonomike ose palës tjetër një zgjedhje nëse njësi ekonomike do të shlyejë transaksionin në mjete monetare (ose aktive të tjera) ose duke emetuar instrumenta të kapitalit neto, njësi ekonomike do ta trajtojë atë transaksion, ose përbërës të atij transaksioni, si transaksion të pagesës të bazuar në aksione për t'u shlyer në mjete monetare, nese dhe në deri në masën në të cilën njësi ekonomike ka pësuar një pasiv për t'u shlyer në mjete monetare ose në aktive të tjera, ose si një transaksion të pagesës së bazuar në aksione për t'u shlyer me kapital neto nëse dhe deri në masën që nuk është pësuar një pasiv i tillë.

Transaksione të pagesës të bazuara në aksion në të cilat afatet e marrëveshjes i sigurojnë palës tjetër një zgjedhje të shlyerjes

- 35 Kur një njësi ekonomike i ka dhënë një pale tjetër të drejtën për të zgjedhur nëse një transaksion i pagesës i bazuar në aksion do të shlyhet në mjete monetare ⁴ ose duke duke emetuar instrumenta të kapitalit neto, njësi ekonomike ka dhënë një instrument financiar të përbërë, i cili përfshin një përbërës borxhi (d.m.th të drejtën e

⁴ Në paragrafët 35–43, të gjitha referencat në mjete monetare përfshijnë edeh aktive të tjera të njësisë ekonomike.

palës tjetër për të kërkuar pagesën në mjete monetare) dhe një përbërës të kapitalit neto (d.m.th. të drejtën e palës tjetër për të kërkuar shlyerje në instrumentat e kapitalit neto dhe jo në mjete monetare). Për transaksionet me palët e tjera, të ndryshme nga punonjësit, në të cilat vlera e drejtë e të mirave ose shërbimeve të përfituara matet në mënyrë të drejtpërdrejtë, njësia ekonomike do të matë përbërësit e kapitalit neto të instrumentit financiar të përbërë si diferencë mes vlerës së drejtë të të mirave ose shërbimeve të përfituara dhe vlerës së drejtë të përbërësit borxh, në datën në të cilën janë marrë të mirat ose shërbimet.

- 36 Për transaksionet e tjera, përfshirë transaksionet me punonjësit, njësia ekonomike do të matë vlerën e drejtë të instrumentit financiar të përbërë në datën e matjes, duke marrë në konsideratë afatet dhe kushtet sipas të cilave ishin dhënë të drejtat për mjete monetare ose në instrumenta të kapitalit neto.
- 37 Për të zbatuar paragrafin 36, njësia ekonomike do të matë fillimisht vlerën e drejtë të përbërësit borxh dhe më pas do të matë vlerën e drejtë të përbërësit të kapitalit neto—duke marrë në konsideratë se pala tjetër duhet të humbasë të drejtën për të marrë mjete monetare me qëllim që të përfitojë instrumentin e kapitalit neto. Vlera e drejtë e instrumentit financiar të përbërë është shuma e vlerës së drejtë të dy përbërësve. Megjithatë, transaksionet e pagesës të bazuara në aksion, në të cilat pala tjetër ka zgjedhjen e shlyerjes, shpesh janë të strukturuar në mënyrë të tillë që vlera e drejtë e një alternative shlyerjeje është e njëjtë me vlerën e drejtë të alternativës tjetër. Për shembull, pala tjetër mund të ketë të drejtën të zgjedhë marrjen e opsioneve në aksion ose të të drejtave të vlerësimit të aksionit, të shlyeshme në mjete monetare. Në raste të tilla, vlera e drejtë e përbërësit të kapitalit neto është zero dhe kështu vlera e drejtë e instrumentit financiar të përbërë është e njëjtë me vlerën e drejtë të përbërësit borxh. Në mënyrë analoge, nëse vlera e drejtë e alternativave të shlyerjes ndryshon, vlera e drejtë e përbërësit të kapitalit neto, zakonisht do të jetë më e madhe se zero, rast në të cilin vlera e drejtë e instrumentit financiar të përbërë do të jetë më e madhe se vlera e drejtë e përbërësit borxh.
- 38 Njësia ekonomike do të trajtojë veças të mirat ose shërbimet e përfituara ose të siguruara kundrejt çdo përbërësi të instrumentit financiar të përbërë. Për përbërësin borxh, njësia ekonomike do të njohë të mirat ose shërbimet e siguruara dhe një pasiv për të paguar për këto të mira ose shërbime, ndërkohë që pala tjetër ofron të mirat ose kryen shërbimet në përputhje me kërkesat e zbatueshme për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion, për t'u shlyer në mjete monetare (paragrafët 30–33). Për përbërësin e kapitalit neto (nëse ka), njësia ekonomike do të njohë të mirat ose shërbimet e përfituara dhe një rritje në kapitalin neto, ndërkohë që pala tjetër ofron të mirat ose kryen shërbimet në përputhje me kërkesat e zbatueshme për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion, për t'u shlyer me kapital neto (paragrafët 10–29).
- 39 Në datën e shlyerjes, njësia ekonomike do të rimatë pasivin me vlerën e drejtë të tij. Nëse njësia ekonomike emeton instrumenta të kapitalit neto në shlyerje dhe jo duke paguar mjete monetare, pasivi do të transferohet direkt tek kapitali neto, si shumë për instrumentat e emetuar të kapitalit neto.
- 40 Nëse njësia ekonomike paguan shlyerjen në mjete monetare dhe jo duke emetuar instrumenta të kapitalit neto, kjo pagesë do të zbatohet për të shlyer plotësisht pasivin. Çdo përbërës i kapitalit neto, i njohur më parë do të mbetet brenda kapitalit neto. Duke zgjedhur marrjen e mjeteve monetare në shlyerje, pala tjetër humbet të drejtën të marrë instrumenta të kapitalit neto. Megjithatë, kjo kërkesë nuk përjashton njësinë ekonomike nga njohja e një transferimi brenda kapitalit neto, p.sh. një transferim nga një përbërës i kapitalit neto tek një tjetër.

Transaksione të pagesës të bazuara në aksion, në të cilat afatet e marëveshjes i sigurojnë njësisë ekonomike një zgjedhje të shlyerjes

- 41 Për një transaksion pagesë të bazuar në aksion, në të cilin afatet e marrëveshjes i sigurojnë një njësie ekonomike zgjedhjen nëse ajo duhet të shlyejë në mjete monetare ose duke emetuar instrumenta të kapitalit neto, njësia ekonomike do të përcaktojë nëse ka një detyrim aktual për të shlyer në mjete monetare dhe e trajton atë sipas transaksionit të pagesës të bazuar në aksion. Njësia ekonomike ka një detyrim aktual për të shlyer në mjete monetare, nëse zgjedhja e shlyerjes në instrumenta të kapitalit neto nuk ka përmbajtje tregtare (p.sh. sepse ligjërisht njësisë ekonomike nuk i lejohet të emetojë aksione), ose njësia ekonomike ka një praktikë të shkuar, ose një politikë të deklaruar të shlyerjes në mjete monetare, ose zakonisht shlyen në mjete monetare kurdoherë kur pala tjetër kërkon shlyerjen në mjete monetare.
- 42 Nëse njësia ekonomike ka një detyrim aktual për të shlyer në mjete monetare, ajo do ta trajtojë transaksionin në përputhje me kërkesat e zbatueshme për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion, të shlyeshme në mjete monetare, në paragrafët 30–33.
- 43 Nëse nuk ekziston një detyrim i tillë, njësia ekonomike do ta trajtojë transaksionin në përputhje me kërkesat e zbatueshme për transaksionet e pagesave të bazuar në aksion, për t'u shlyer me kapital neto, në paragrafët 10–29. Në shlyerje:
- (a) nëse njësia ekonomike zgjedh të shlyejë në mjete monetare, pagesa e mjeteve monetare do të trajtohet si riblerje e interesit në kapitali neto, d.m.th. si një zbritje nga kapitali neto, me përjashtim të rastit të theksuar më poshtë në pikën (c).

- (b) nëse njësi ekonomike zgjedh të shlyejë duke emetuar instrumenta të kapitalit neto, nuk kërkohet kontabilizim i mëtejshëm (përveç një transferimi nga një përbërës i kapitalit neto tek një tjetër, nëse është e nevojshme), me përjashtim të rastit të theksuar më poshtë në pikën (c).
- (c) nëse njësi ekonomike zgjedh alternativën e shlyerjes me vlerën e drejtë më të lartë, në datën e shlyerjes, njësi ekonomike do të njohë një shpenzim shtesë për tejkalimin e vlerës së dhënë, d.m.th. diferencës midis mjeteve monetare të paguara dhe vlerës së drejtë të instrumentave të kapitalit neto, që do të ishin emetuar ose diferencës midis vlerës së drejtë të instrumentave të kapitalit neto të emetuar dhe shumës së mjeteve monetare, që ndryshe do të duhej të paguhej, kushdo që të jetë e zbatueshme.

Dhënia e Informacioneve Shpjeguese

- 44 Një njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues që u mundëson përdoruesve të pasqyrave financiare të kuptojnë natyrën dhe madhësinë e marrëveshjeve të pagesës të bazuar në aksion, që ka ekzistuar gjatë periudhës.**
- 45 Në zbatim të parimit të dhënë në paragrafin 44, njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues për të paktën sa vijon:
- (a) një përshkrim të çdo tipi marrëveshjeje të pagesës të bazuar në aksion, që ka ekzistuar gjatë periudhës, përfshirë afatet dhe kushtet e përgjithshme të çdo marrëveshjeje, të tilla si konditat e kushtëzimit, afatin maksimal të dhënies së opsioneve dhe metodën e shlyerjes (p.sh. nëse është në mjete monetare ose në kapital neto). Një njësi ekonomike me shumë tipe të ngjashme të marrëveshjeve të pagesës të bazuara në aksion, mund të bashkojë këtë informacion, me përjashtim të rastit kur dhënia e informacioneve shpjeguese veças për çdo marrëveshje është e nevojshme për të plotësuar parimin në paragrafin 44.
  - (b) numrin dhe mesataren e ponderuar të çmimit të ushtrimit të opsioneve në aksion, për secilin nga grupet në vijim të opsioneve:
    - (i) gjendjen e papaguar në fillim të periudhës;
    - (ii) dhënë gjatë periudhës;
    - (iii) humbur gjatë periudhës;
    - (iv) ushtruar gjatë periudhës;
    - (v) skaduar gjatë periudhës;
    - (vi) gjendjen e papaguar në fund të periudhës; dhe
    - (vii) të ushtrueshme në fund të periudhës.
  - (c) për opsionet në aksione të ushtruara gjatë periudhës, çmimin mesatar të ponderuar të aksionit në datën e ushtrimit. Nëse opsionet ishin ushtruar në mënyrë të rregullt gjatë periudhës, njësi ekonomike mund të japë në vend të tij, informacion shpjegues për çmimin mesatar të ponderuar të aksionit gjatë periudhës.
  - (d) për opsionet në aksione gjendje në fund të periudhës, intervalin e çmimeve të ushtrimit dhe mesataren e ponderuar të jetës së mbetur të kontraktuar. Nëse intervali i çmimeve të ushtrimit është i gjerë, opsionet gjendje do të ndahen në intervale, të cilat kanë kuptim për vlerësimin e numrit dhe kohës së aksioneve shtesë, që mund të emtohen dhe të mjeteve monetare që mund të merren në rast ushtrimi të këtyre opsioneve.
- 46 Një njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues, që mundëson përdoruesit e pasqyrave financiare të kuptojnë sesi vlera e drejtë e të mirave ose shërbimeve të përfituara, ose vlera e drejtë e instrumentave të kapitalit neto të dhëna, është përcaktuar gjatë periudhës.**
- 47 Nëse njësi ekonomike ka matur vlerën e drejtë të të mirave dhe shërbimeve të përfituara si shumë për instrumentat e kapitalit neto të njësisë ekonomike në mënyrë indirekte, duke ju referuar vlerës së drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto në zbatim të parimit të paragrafit 46, njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues për të paktën sa vijon:
- (a) për opsionet në aksione të dhëna gjatë periudhës, vlerën e drejtë sipas mesatares së ponderuar për ato opsione në datën e matjes dhe informacion sesi ishte matur vlera e drejtë duke përfshirë:
    - (i) modelin e vlerësimit të çmimit të opsioneve të përdorur, dhe të dhënat për atë model, përfshirë mesataren e ponderuar të çmimit të aksioneve, lëvizshmërinë e pritshme, jetën e opsionit, dividendët e pritshëm, normat e interesit pa rrezik dhe ndonjë të dhënë tjetër për modelin, përfshirë metodën e përdorur dhe supozimet e bëra për të përfshirë efektet e ushtrimit të hershëm të pritshëm;

- (ii) mënyrën se si ka qënë përcaktuar paqendrueshmëria e pritshme, përfshirë një shpjegim të madhësisë në të cilën paqendrueshmëria e pritshme ishte bazuar në paqendrueshmërinë historike; dhe
  - (iii) faktin nëse dhe mënyrën se si ndonjë tipar tjetër i opsionit të dhënë ishte përfshirë në matjen e vlerës së drejtë, p.sh. një kusht tregu.
- (b) për instrumentat e tjerë të kapitalit neto të dhëna gjatë periudhës (d.m.th. të ndryshme nga opsionet në aksione), numrin dhe vlerën e drejtë sipas mesatares së ponderuar për ato instrumenta të kapitalit neto në datën e matjes dhe informacion për mënyrën se si ishte matur vlera e drejtë duke përfshirë:
- (i) nëse vlera e drejtë nuk ishte matur në bazë të një çmimi tregu të vrojtueshëm, mënyrën se si ai ka qënë përcaktuar;
  - (ii) faktin nëse dhe mënyrën se si ishin përfshirë në matjen e vlerës së drejtë dividendët; dhe
  - (iii) faktin nëse dhe mënyrën se si ndonjë tipar tjetër i instrumentave të dhënë të kapitalit neto ishte përfshirë në matjen e vlerës së drejtë.
- (c) për marrëveshjet e pagesës të bazuara në aksion, që ishin modifikuar gjatë periudhës:
- (i) një shpjegim të këtyre modifikimeve;
  - (ii) rritjen e vlerës së drejtë të dhënë (si rezultat i këtyre modifikimeve); dhe
  - (iii) informacion për mënyrën se si ishte matur rritja e vlerës së drejtë, në përputhje me kërkesat e paraqitura (a) dhe (b) më sipër, nëse është e zbatueshme.
- 48 Nëse njësi ekonomike ka matur në mënyrë direkte vlerën e drejtë të të mirave ose shërbimeve të përfituara gjatë periudhës, njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues për mënyrën sesi ishte përcaktuar vlera e drejtë, p.sh. nëse vlera e drejtë ishte matur sipas çmimit të tregut të këtyre të mirave ose shërbimeve.
- 49 Nëse njësi ekonomike ka kundërshtuar supozimin në paragrafin 13, ajo do të japë informacion shpjegues për këtë fakt dhe një shpjegim pse supozimi ishte kundërshtuar.
- 50 Një njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues që u mundëson përdoruesve të pasqyrave financiare të kuptojnë efektin e transaksioneve të pagesës të bazuara në aksion në fitimin ose humbjen e njësisë ekonomike për periudhën dhe në pozicionin e saj financiar.**
- 51 Në zbatim të parimit të dhënë në paragrafin 50, njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues për të paktën sa vijon:
- (a) shpenzimet gjithsej të njohura për periudhën që vijnë nga transaksionet e pagesës të bazuara në aksion, në të cilat janë përfituar të mira ose shërbime të cilat nuk kualifikoheshin për njohje si aktive dhe kështu ishin njohur menjëherë si shpenzime, përfshirë dhënie e informacioneve shpjeguese të veçanta për atë pjesë të shpenzimeve gjithsej që vijnë nga transaksionet e trajtuara si transaksione të pagesës të bazuara në aksion për t'u shlyer me kapital neto;
  - (b) për pasivet që vijnë nga transaksionet e pagesës të bazuara në aksion:
    - (i) vlerën kontabël totale në fund të periudhës; dhe
    - (ii) vlerën totale të perceptuar në fund të periudhës për pasivet për të cilat e drejta e palës tjetër për mjete monetare ose aktive të tjera ka qënë e kushtëzuar në fund të periudhës (p.sh. ka kushtëzuar të drejtat e vlerësimit të aksionit).
- 52 Nëse informacioni i kërkuar nga ky SNRF, për t'u dhënë si informacion shpjegues, nuk plotëson parimet në paragrafët 44, 46 dhe 50, njësi ekonomike do të japë këtë informacion shpjegues si informacion shtesë të nevojshëm për të plotësuar ato.

Dispozitat kalimtare

- 53 Për transaksionet e pagesës të bazuara në aksion për t'u shlyer me kapital neto, njësi ekonomike do të zbatojë këtë SNRF për dhënie e aksioneve, opsioneve në aksione ose instrumenta të tjera të kapitalit neto, të cilët janë dhënë pas datës 7 Nëntor 2002 dhe nuk janë kushtëzuar ende në datën e hyrjes në fuqi të këtij SNRF.
- 54 Njësi ekonomike inkurajohet por nuk i kërkohet të zbatojë këtë SNRF për dhënie të tjera të instrumentave të kapitalit neto, nëse njësi ekonomike ka dhënë informacione shpjeguese publike për vlerën e drejtë të këtyre instrumentave të kapitalit neto, të përcaktuar në datën e matjes.
- 55 Për të gjitha dhënie të instrumentave të kapitalit neto për të cilat zbatohet ky SNRF, njësi ekonomike do të riparaqesë informacion krahasues dhe, nëse është e zbatueshme, do të rregullojë tepriçën e çeljes së fitimit të pashpërndarë për periudhën më të hershme të paraqitur.

- 56 Për të gjitha dhëniet e instrumentave të kapitalit neto për të cilat nuk është zbatuar ky SNRF (p.sh. instrumentat e kapitalit neto të dhënë më datën ose më parë se data 7 Nëntor 2002), njësia ekonomike do të japë megjithatë, informacionin shpjegues të kërkuar nga paragrafët 44 dhe 45.
- 57 Nëse pas hyrjes në fuqi të SNRF-së, një njësi ekonomike modifikon afatet ose kushtet e një dhënie të instrumentave të kapitalit neto për të cilat nuk është zbatuar ky SNRF, njësia ekonomike do të zbatojë megjithatë, paragrafët 26–29 për të trajtuar të tilla modifikime.
- 58 Për pasivet që vijnë nga transaksione të pagesës të bazuara në aksion, që kanë ekzistuar në datën e hyrjes në fuqi të këtij SNRF-je, njësia ekonomike do të zbatojë SNRF në mënyrë retrospektive. Për këto pasive, njësia ekonomike do të paraqesë informacion krahasues, përfshirë rregullimin e tepicës së çeljes së fitimit të pashpërndarë në periudhën më të hershme të paraqitur, për të cilën është paraqitur informacioni krahasues, përveçse kur njësia ekonomike nuk kërkohet të paraqesë informacion krahasues në madhësinë që ky informacion lidhet me një periudhë ose datë më të hershme se data 7 Nëntor 2002.
- 59 Njësia ekonomike inkurajohet por nuk kërkohet të zbatojë në mënyrë retrospektive SNRF për pasivet e tjera që vijnë nga transaksionet e pagesës të bazuara në aksion, për shembull, për pasivet që ishin shlyer gjatë periudhës për të cilën është paraqitur informacioni krahasues.

Data e hyrjes në fuqi

- 60 Një njësi ekonomike duhet të zbatojë këtë SNRF për periudhat vjetore që fillojnë më datën 1 Janar 2005 e në vijim. Inkurajohet zbatimi para kësaj date. Nëse një njësi ekonomike zbaton këtë SNRF për një periudhë që fillon më parë se data 1 Janar 2005, ajo duhet të japë informacion shpjegues për këtë fakt.

Shtojcë A

Termt e përkufizuar

Kjo shtojcë është një pjesë integrale e SNRF-së.

transaksione të pagesës të bazuara në aksione që shlyen në mjete monetare	Transaksion i pagesës i bazuara në aksion në të cilin njësi ekonomike përfiton të mira ose shërbime kundrejt një pasivi për të transferuar mjete monetare ose aktive të tjera tek furnitori i këtyre të mirave ose shërbimeve për shuma që bazohen në çmimin (ose vlerën) e aksioneve të njësisë ekonomike, ose të instrumentave të tjerë të kapitalit neto të njësisë ekonomike.
punonjësit dhe të tjerë që japin shërbime të ngjashme	Individë të cilët i japin shërbime personale njësisë ekonomike dhe ose (a) individë që shihen si punonjës për qëllime ligjore ose tatimore, (b) individë që punojnë për njësinë ekonomike sipas udhëzimeve të saj në të njëjtën mënyrë si individët që shihen si punonjës për qëllime ligjore ose tatimore, ose (c) shërbimet e kryera janë të njëjta me ato të kryera nga punonjësit. Për shembull termi përfshin të gjithë personelin drejtues, d.m.th ata persona të cilët kanë autoritetin dhe përgjegjësinë për planifikim, drejtim dhe kontroll të aktiviteteve të njësisë ekonomike, përfshirë drejtorët jo-ekzekutivë.
Instrument kapitali neto	Një kontratë që tregon interesin e mbetur në aktivet e një njësie ekonomike pas zbritjes së të gjitha pasiveve të saj. ⁵
Instrument kapitali neto i dhuruar	E drejta (e kushtëzuar ose e pakushtëzuar) për një instrument të kapitalit neto të njësisë ekonomike të dhënë nga njësi ekonomike një pale tjetër sipas një marrëveshjeje të pagesës së bazuar në aksione .
transaksione të pagesës të bazuara në aksion, që shlyen në mjete monetare	Transaksione të pagesës të bazuara në aksion , në të cilat njësi ekonomike përfiton të mira ose shërbime si shumë për instrumenta të kapitalit neto të njësisë ekonomike (përfshirë aksione ose opsione në aksion);
vlera e drejtë	Vlera e drejtë është shuma me të cilën mund të shkëmbehej një aktiv, ose mund të shlyhej një pasiv, ose mund të jepej një instrument i kapitalit neto midis palëve të vullnetëshme, të mirëinformuara dhe të palidhura me njëra-tjetrën.
datë e dhënies	Data në të cilën njësi ekonomike dhe një palë tjetër (përfshirë një punonjës) lidhin një marrëveshje të pagesës të bazuar në aksion , që është data kur njësi ekonomike dhe pala tjetër bien dakord së bashku për afatet dhe kushtet e marrëveshjes. Në datën e dhënies njësi ekonomike i jep palës tjetër të drejtën për mjete monetare, aktive të tjera ose instrumenta të kapitalit neto të njësisë ekonomike, duke siguruar që janë plotësuar konditat e kushtëzimit specifike, nëse ka. Nëse kjo marrëveshje është objekt i një procesi miratimi (për shembull nga ana e aksionerëve), data e dhënies është data kur merret miratimi.
Vlera e perceptuar	Diferenca midis vlerës së drejtë të aksioneve për të cilët pala tjetër ka të drejtën (e kushtëzuar ose jo) për të nënshkruar, ose për të cilat ajo ka të drejtën për t'i marrë, dhe çmimit (nëse ka) që duhet (ose do të) paguajë pala tjetër për këto aksione. Për shembull një opsion aksioni me një çmim ushtrimi prej 15NJM ⁶ , në një aksion me vlerë të drejtë prej 20NJM, ka një vlerë të perceptuar prej 5NJM.
kusht tregu	Një kusht nga i cili varet çmimi i ushtrimit, kushtëzimose ushtrimi i një instrumenti të kapitalit neto që është i lidhur me çmimin e tregut të instrumentave të kapitalit neto të njësisë ekonomike, të tillë si arritja e një çmimi të aksionit ose e një shume të caktuar të vlerës së perceptuar të një opsioni në aksion , ose arritja e një objekti të caktuar që bazohet në çmimin e tregut të instrumentave të kapitalit neto të njësisë ekonomike që lidhen

⁵ Kuadri e përkufizon një pasiv si një detyrim aktual të një njësie ekonomike që lind nga ngjarje të kaluara, shlyerja e të cilit pritet të rezultojë në një dalje nga njësi ekonomike të burimeve që përfshijnë përfitime ekonomike (d.m.th, një dalje e mjeteve monetare ose aktiveve të tjera të njësisë ekonomike).

⁶ Në këtë shtojcë, shumat monetare janë shprehur në 'Njësi monetare' (NJM).

me një tregues të çmimeve të tregut të **instrumentave të kapitalit neto** të njësive ekonomike të tjera.

data e matjes	Data në të cilën matet, për qëllime të këtij SNRF, vlera e drejtë e instrumentave të dhënë të kapitalit neto . Për transaksionet me punonjësit dhe të tjerë, që kryejnë shërbime të ngjashme , data e matjes është data e dhënies . Për transaksionet me palë të tjera, përveç punonjësve (dhe atyre që japin shërbime të ngjashme), data e matjes është data në të cilën njësia ekonomike merr të mirat ose pala tjetër kryen shërbimet.
tipar i ripërtëritjes	Një tipar që siguron një dhënie automatike të opsioneve në aksion shtesë, nëse mbajtësi i opsionit ushtron opsionet e dhëna më parë duke përdorur aksionet e njësive ekonomike dhe jo mjetet monetare, për të plotësuar çmimin e ushtrimit.
opsion i ripërtëritjes	Një opsion në aksion , i ri i dhënë kur një aksion përdoret për të plotësuar çmimin e ushtrimit të një opsioni në aksion të mëparshëm.
marrëveshje e pagesës e bazuar në aksion	Një marrëveshje midis njësive ekonomike dhe një pale tjetër (përfshirë një punonjës) për të marrë pjesë në një transaksion të pagesës të bazuar në aksion , e cila i jep të drejtën palës tjetër të marrë mjete monetare ose aktive të tjera të njësive ekonomike si shuma që janë të bazuara në çmimin e aksioneve të njësive ekonomike, ose instrumentave të tjerë të kapitalit neto të njësive ekonomike, ose për të marrë instrumenta të kapitalit neto të njësive ekonomike, duke siguruar që janë plotësuar, nëse ka, konditat e kushtëzimit .
transaksion i pagesës i bazuar në aksion	Transaksion në të cilin njësia ekonomike përfiton të mira ose shërbime si shumë për instrumentat e kapitalit neto të njësive ekonomike (përfshirë aksione ose opsione në aksion) ose siguron të mira ose shërbime kundrejt një pasivi ndaj furnitorit të këtyre të mirave ose shërbimeve, për shuma që bazohen në çmimin e aksioneve të njësive ekonomike ose të instrumentave të tjerë të kapitalit neto të njësive ekonomike.
opsioni në aksion	Një kontratë që i jep mbajtësit të drejtën, por jo detyrimin, të nënshkruajë aksionet e njësive ekonomike me një çmim fiks ose të përcaktuar për një periudhë të caktuar kohe.
kushtëzon	Për të fituar të drejtën. Sipas një marrëveshjeje të pagesës të bazuar në aksione , një e drejtë e palës tjetër për të marrë mjete monetare, aktive të tjera ose instrumenta të kapitalit neto të njësive ekonomike, kushtëzohet me plotësimin e ndonjë kondite të specifikuar të kushtëzimit
konditat e kushtëzimit	Kushte që duhet të plotësohen nga pala tjetër për të patur të drejtën për të marrë mjete monetare, aktive të tjera ose instrumenta të kapitalit neto të njësive ekonomike, sipas një marrëveshjeje të pagesës të bazuar në aksion . Konditat e kushtëzimit përfshijnë kushte shërbimi, të cilat kërkojnë që pala tjetër të plotësojë një periudhë të caktuar të shërbimit dhe kushte të ecurisë, të cilat kërkojnë që të plotësohen objektiva të caktuar lidhur me ecurinë (të tilla si një rritje e caktuar në fitimin e njësive ekonomike gjatë një periudhe të caktuar kohe).
periudha e kushtëzimit	Periudha gjatë së cilës duhet të plotësohen të gjitha konditat e kushtëzimit , të specifikuar të një marrëveshjeje të bazuar në pagesat në aksion .

Shtojcë B

Udhëzues zbatimi

Kjo shtojcë është një pjesë integrale e SNRF-së.

Vlerësimi i vlerës së drejtë të instrumentave të kapitalit neto të marrë

B1 Paragrafët B2-B41 të kësaj shtojce trajtojnë matjen e vlerës së drejtë të aksioneve dhe opsioneve në aksion, duke u përqendruar në afatet dhe kushtet specifike të cilat janë tipar i zakonshëm i dhënies së aksioneve ose opsioneve në aksion punonjësve. Prandaj, ajo nuk është shteruese. Gjithashtu, për shkak se çështjet e vlerësimit të trajtuara më poshtë përqendrohen në aksionet dhe opsionet në aksion, të dhëna punonjësve, supozohet se vlera e drejtë e aksioneve dhe opsioneve në aksion matet në datën e dhënies. Megjithatë, shumë nga çështjet e vlerësimit të trajtuara më poshtë (p.sh. përcaktimi i paqendrueshmërisë së pritshme) zbatohen edhe në kontekstin e vlerësimit të vlerës së drejtë të aksioneve ose opsioneve në aksion, të dhëna palëve, që ndryshojnë nga punonjësit, në datën që njësia ekonomike merr të mirat ose pala tjetër kryen shërbimet.

Aksionet

B2 Për aksionet e dhëna punonjësve vlera e drejtë e aksioneve do të matet me çmimin e tregut të aksioneve të njësisë ekonomike (ose një çmimi tregut të vlerësuar, nëse aksionet e njësisë ekonomike nuk janë të listuara në bursë), e rregulluar për të marrë parasysh afatet dhe kushtet sipas të cilave u dhënë aksionet (me përjashtim të konditave të kushtëzimit që përjashtohen nga matja e vlerës së drejtë në përputhje me paragrafët 19–21).

B3 Për shembull, nëse punonjësi nuk ka të drejtë të marrë dividendë gjatë periudhës së kushtëzimit, ky faktor do të merret në konsideratë kur vlerësohet vlera e drejtë e aksioneve të dhëna. Në mënyrë të ngjashme, nëse aksionet janë objekt i kufizimeve në transferim pas datës së kushtëzimit, ky faktor do të merret në konsideratë por vetëm në masën që kufizimet pas kushtëzimit ndikojnë çmimin që do të paguajë për atë aksion një pjesëmarrës i tregut i mirëinformuar dhe i vullnetshëm. Për shembull, nëse aksionet tregtohen gjerësisht në një treg të madh dhe likuid, kufizimet pas kushtëzimit të transferimit mund të kenë pak efekt, nëse kanë, në çmimin që do të paguajë për këto aksione një pjesëmarrës tregu i mirëinformuar dhe i vullnetshëm. Kufizimet në transferim ose kufizime të tjera, që ekzistojnë gjatë periudhës së kushtëzimit nuk do të merren në konsideratë kur vlerësohet vlera e drejtë në datën e dhënies së aksioneve të dhëna, sepse këto kufizime rrjedhin nga ekzistenca e konditave të kushtëzimit, të cilat trajtohen në përputhje me paragrafët 19–21.

Opsionet në aksion

B4 Për opsionet në aksion, të dhëna punonjësve, në shumë raste nuk janë të disponueshme çmimet e tregut për shkak se opsionet e dhëna janë objekt i afateve dhe kushteve, të cilat nuk janë të zbatueshme për opsionet e tregtueshme. Nëse nuk ekzistojnë opsione të tregtueshme me afate dhe kushte të ngjashme, vlera e drejtë e opsioneve të dhëna do të vlerësohet duke zbatuar një model të vlerësimit të çmimit të opsioneve.

B5 Njësia ekonomike do të marrë në konsideratë faktorët që do të shqyrtonin pjesëmarrësit e mirëinformuar dhe të vullnetshëm në zgjedhjen e modelit të vlerësimit të çmimit të opsioneve që do të zbatonjë. Për shembull, shumë opsione të punonjësve kanë jetë të gjatë, janë zakonisht të ushtrueshëm gjatë periudhës midis datës së kushtëzimit dhe fundit të jetës së opsionit, dhe shpesh ushtrohen më herët. Këta faktorë duhet të merren në konsideratë kur vlerësohet vlera e drejtë në datën e dhënies së opsioneve. Për shumë njësi ekonomike kjo mund të përjashtojë përdorimin e formulës Black-Scholes-Merton, e cila nuk lejon mundësinë e ushtrimit para fundit të jetës së opsionit, dhe mund të mos pasqyrojnë në mënyrë të përshtatshme efektet e ushtrimit të hershëm të pritshëm. Gjithashtu, ajo nuk lejon mundësinë që paqendrueshmëria e pritshme dhe të dhëna të tjera të modelit, të ndryshojnë gjatë jetës së opsionit. Megjithatë, për opsionet në aksione me jetë ligjore relativisht të shkurtër ose që duhet të ushtrohen brenda një periudhe të shkurtër kohe pas datës së kushtëzimit, faktorët e identifikuar më sipër mund të mos zbatohen. Në këto raste formula Black-Scholes-Merton mund të nxjerrë një vlerë e cila është në thelb e njëjtë me modelin më fleksibël të vlerësimit të çmimit të opsionit.

B6 Të gjithë modelet e vlerësimit të çmimit të opsioneve marrin në konsideratë të paktën faktorët në vijim:

- (a) çmimin e ushtrimit të opsionit;
- (b) jetën e opsionit;
- (c) çmimin aktual të aksioneve bazë;

- (d) paqendrueshmërinë e pritshme e çmimit të aksionit;
  - (e) dividendët e pritshëm të aksioneve (nëse është e përshtatshme); dhe
  - (f) normat e interesit pa rrezik për jetën e opsionit.
- B7 Mund të merren në konsideratë edhe faktorë të tjerë të cilat do t'i shqyrtonin pjesëmarrësit e mirëinformuar dhe të vullnetshëm të tregut (me përjashtim të konditave të kushtëzimit dhe tipareve të ripërtëritjes, të cilat janë të përjashtuar nga matja e vlerës së drejtë në përputhje me paragrafët 19–22).
- B8 Për shembull, një opion në aksione, i dhënë një punonjësi zakonisht nuk mund të ushtrohet gjatë periudhave të caktuara (p.sh. gjatë periudhës së kushtëzimit ose gjatë periudhave të specifikuara nga rregullatorët e letrave me vlerë). Ky faktor do të merret në konsideratë nëse modeli i vlerësimit të çmimit të opsioneve që zbatohet, do të supozojë ndryshe se opioni mund të ushtrohet në çdo moment të jetës së tij. Megjithatë, nëse njëسيا ekonomike përdor një model vlerësimi të çmimit të opsioneve që vlerëson opsionet që mund të ushtrohen vetëm në fund të jetës së opsionit, nuk kërkohet rregullim për pamundësinë e ushtrimit të tyre gjatë periudhës së kushtëzimit (ose periudhave të tjera gjatë jetës së opsioneve), për shkak se modeli supozon se opsionet nuk mund të ushtrohen gjatë këtyre periudhave.
- B9 Në mënyrë të ngjashme një tjetër faktor i përbashkët i opsioneve në aksion të punonjësve, është mundësia e ushtrimit të hershëm të opsionit për shembull, për shkak se opioni nuk është i lirë për t'u transferuar ose, për shkak se punonjësi duhet të ushtrojë të gjitha opsionet e kushtëzimit kur përfundon punësimin. Efektet e ushtrimit të hershëm të pritshëm, do të merren në konsideratë sikurse është trajtuar në paragrafët B16-B21.
- B10 Faktorët që nuk do të shqyrtohen në vendosjen e çmimit të një opsioni në aksion (ose instrument tjetër të kapitalit neto) nga një pjesëmarrës i mirëinformuar dhe i vullnetshëm, nuk do të merren në konsideratë kur vlerësohet vlera e drejtë e opsioneve në aksion të dhëna (ose instrumentave të tjerë të kapitalit neto). Për shembull, për opsionet në aksion, të dhëna punonjësve, faktorët që ndikojnë vlerën e opsionit nga perspektiva vetëm e një punonjësi, nuk janë të rëndësishme për vlerësimin e çmimit që do të caktohet nga pjesëmarrësi i tregut i mirëinformuar dhe i vullnetshëm.

Të dhënat për modelet e vlerësimit të çmimit të opsionit

- B11 Në vlerësimin e paqendrueshmërisë së pritshme të dividendëve të aksioneve bazë, objektivi është të përafrohen pritjet që do të pasqyrohen në një treg aktual ose në çmimin e negociuar të këmbimit për opsionin. Në mënyrë të ngjashme, kur vlerësohen efektet e ushtrimit të hershëm të opsioneve në aksion të punonjësve, objektivi është që të përafrohen pritjet që do të ketë në datën e dhënies, një palë e jashtme me akses në informacionin e detajuar rreth sjelljes së punonjësve lidhur me ushtrimin.
- B12 Shpesh ka mundësi që të ekzistojë një zonë e pritjeve të arsyeshme rreth paqendrueshmërisë së ardhshme, dividendëve dhe sjelljes lidhur me ushtrimin. Nëse ndodh kështu, vlera e pritur duhet të llogaritet duke peshuar çdo shumë brenda zonës me probabilitetin përkatës të ndodhjes.
- B13 Pritjet rreth të ardhmes, zakonisht bazohen në eksperiencë dhe modifikohen nëse e ardhmja pritjet që në mënyrë të arsyeshme, të ndryshojë nga e kaluara. Në disa rrethana, faktorë të identifikueshëm mund të tregojnë se eksperiencia historike e parregulluar është një tregues relativisht i varfër i eksperincës së ardhshme. Për shembull, nëse një njësi ekonomike me dy linja biznesi të dallueshme qartë, vendos se njëra ishte në mënyrë të rëndësishme më pak e rrezikshme se tjetra, paqendrueshmëria historike mund të mos jetë informacioni më i mirë mbi të cilin duhet të bazohen pritshmëritë e arsyeshme për të ardhmen.
- B14 Në rrethana të tjera, informacioni historik mund të mos jetë i disponueshëm. Për shembull, një njësi ekonomike e sapo kuotuar do të ketë pak të dhëna historike mbi luhajtjen e çmimit të aksionit të saj, nëse ka. Njësitë ekonomike të palistuar dhe të sapo listuara janë trajtuar më tej më poshtë.
- B15 Në mënyrë të përmblodhur, një njësi ekonomike nuk duhet të bazojë vlerësimet e paqendrueshmërisë, sjelljes lidhur me ushtrimin dhe dividendët thjesht, në informacionin historik pa shqyrtuar madhësinë në të cilën eksperiencia e kaluar pritjet të jetë parashikuese në mënyrë të arsyeshme për eksperiencën e ardhshme.

Ushtimi i pritshëm i hershëm

- B16 Shpesh punonjësit ushtrojnë opsionet në aksion më herët për disa arsye. Për shembull, opsionet në aksion të punonjësit, zakonisht nuk janë të transferueshëm. Shpesh kjo sjell që punonjësit të ushtrojnë opsionet e tyre në aksion më herët, sepse kjo është mënyra e vetme që punonjësit mund të likujdojnë pozicionin e tyre. Gjithashtu, punonjësve që përfundojnë punësimin, zakonisht u kërkohet të ushtrojnë çdo opion mbulues brenda një periudhe të shkurtër kohe, përndryshe opsionet në aksione humben. Ky faktor shkakton edhe ushtrimin më herët të opsioneve në aksion të punonjësve. Faktorë të tjerë, që shkaktojnë ushtrimin më të hershëm, janë kundërshtia ndaj rrezikut dhe mungesa e diversifikimit të shëndetshëm.

- B17 Mënyra sesi merren në konsideratë efektet e ushtrimit të pritshëm të hershëm, varet nga modeli i vlerësimit të çmimit të opsionit që zbatohet. Për shembull ushtrimi i hershëm i pritshëm mund të merret në konsideratë duke përdorur një vlerësim të jetës të pritshme të opsionit (i cili për një opsion në aksion të punonjësve, është periudha kohore nga data e dhënies deri në datën në të cilën pritet që opsioni të ushtrohet) si një e dhënë në një model të vlerësimit të çmimit të opsionit (p.sh. formula Black-Scholes-Merton). Nga ana tjetër ushtrimi i pritshëm i hershëm, mund të modelohet në një model të vlerësimit të çmimit të opsionit binominal, ose të modelit të çmimit të opsionit të ngjashëm që përdor jetën ligjore si një të dhënë.
- B18 Faktorët që shqyrtohen në vlerësimin e ushtrimit më të hershëm përfshijnë:
- (a) gjatësinë e periudhës së kushtëzimit për shkak se zakonisht opsioni në aksion nuk mund të ushtrohet deri në fund të periudhës së kushtëzimit. Kështu, përcaktimi i pasojave të vlerësimit të ushtrimit të pritshëm të hershëm, do të bazohet në supozimin se opsionet do të kushtëzohen. Pasojat e konditave të kushtëzimit trajtohen në paragrafët 19–21.
  - (b) kohën mesatare të opsioneve të ngjashme që kanë mbetur gjendje në të kaluarën.
  - (c) çmimin aktual të aksioneve bazë. Eksperiencia mund të tregojë që punonjësit synojnë të ushtrojnë opsionet kur çmimi i aksionit arrin një nivel të caktuar mbi çmimin e ushtrimit.
  - (d) nivelin e punonjësit brenda organizatës. Për shembull, eksperiencia mund të tregojë se punonjësit e nivelit të lartë priren të ushtrojnë opsionet më vonë se punonjësit e nivelit të ulët (trajtuar më tej në paragrafin B21).
  - (e) paqendrueshmëria e pritshme e aksioneve bazë. Mesatarisht, punonjësit mund të priren të ushtrojnë më herët opsionet mbi aksionet me paqendrueshmëri të lartë sesa në opsionet mbi aksionet me paqendrueshmëri të ulët.
- B19 Siç vihet në dukje në paragrafin B17, efektet e ushtrimit më të hershëm, mund të merren në konsideratë duke përdorur një vlerësim të jetës së pritshme të opsionit si një të dhënë në modelin e vlerësimit të çmimit të opsioneve. Kur vlerësohet jeta e pritshme e opsioneve në aksion, të dhëna një grupi punonjësish, njësia ekonomike mund ta bazojë këtë vlerësim në një mesatare të ponderuar të përshtatshme të jetës së pritshme për të gjithë grupin e punonjësve ose, në një një mesatare të ponderuar të përshtatshme të jetëve për nëngrupe të punonjësve brenda grupit, bazuar në të dhëna më të detajuara rreth sjelljes së punonjësve lidhur me ushtrimin (trajtuar më tej në poshtë).
- B20 Ndarja e një dhënie opsioni në grupe punonjësish me sjellje me ushtrimi relativisht homogjen, ka mundësi të jetë e rëndësishme. Vlera e opsionit nuk është një funksion linear i jetës së opsionit; vlera rritet me një normë zbritëse me kalimin e kohës. Për shembull, nëse të gjitha supozimet e tjera mbeten njëjloj, megjithëse një opsion dy-vjeçar është më i vlefshëm se një opsion një-vjeçar, ai nuk është dy herë më i vlefshëm. Kjo do të thotë se llogaritja e vlerës së vlerësuar të opsionit në bazë të një mesatareje jete të ponderuar që përfshin jetë individuale që ndryshojnë gjerësisht do të mbivlerësonte vlerën e drejtë totale të opsioneve në aksion të dhëna. Veçimi në disa grupe i opsioneve të dhëna, ku secili ka një zonë relativisht të ngushtë të jetëve të përfshira në mesataren e ponderuar të jetës, pakëson këtë mbivlerësim.
- B21 Në mënyrë të ngjashme zbatohen konsideratat kur përdoret një model binominal ose i ngjashëm. Për shembull, eksperiencia e një njësie ekonomike që jep opsione gjerësisht për të gjitha nivelet e punonjësve, mund të tregojë se drejtuesit e nivelit të lartë priren të mbajnë opsionet e tyre më gjatë se punonjësit drejtues të mesëm dhe se, punonjësit e nivelit të ulët priren t'i ushtrojnë opsionet e tyre më herët se çdo grup tjetër. Gjithashtu, punonjësit që nxiten ose u kërkohet të mbajnë një shumë minimum të instrumentave të tyre të kapitalit neto të punëdhënësit, përfshirë opsionet, mund të ushtrojnë opsionet mesatarisht më vonë se punonjësit që nuk janë objekt i këtij kushti. Në këto situata veçimi në grupe i përfituesve me sjellje lidhur me ushtrimin relativisht homogjen do të sjellë një vlerësim më të saktë të vlerës së drejtë totale të opsioneve në aksion të dhëna.

Paqendrueshmëria e pritshme

- B22 Paqendrueshmëria e pritshme është një matje e shumës sipas të cilës pritet të ndryshojë një çmim gjatë periudhës. Masa e paqendrueshmërisë të përdorur në modelet e vlerësimit të çmimit të opsionit është shmangia standarde vjetore e normave të kthimit të përbëra të vazhdueshme në aksion, gjatë një periudhe kohore. Zakonisht, paqendrueshmëria shprehet në terma vjetore, të cilat janë të krahasueshëm pavarësisht periudhës kohore që është përdorur në llogaritje, për shembull vrojtimet ditore, javore ose mujore të çmimit.
- B23 Norma e kthimit për aksion (e cila mund të jetë pozitive ose negative) për një periudhë mat sa ka përfituar aksioneri nga dividendët dhe vlerësimi (ose zhvlerësimi) i çmimit të aksionit.
- B24 Paqendrueshmëria e pritshme vjetore e një aksioni është intervali brenda të cilit norma vjetore e kthimit e përbërë e vazhdueshme është parashikuar të jetë përafërsisht dy të tretat e kohës. Për shembull, të thuash se një aksion me një normë kthimi vjetore të përbërë të vijueshme të pritshme prej 12 përqind, ka një paqendrueshmëri prej 30 përqind, do të thotë që probabiliteti i normës së kthimit të aksionit për një vit do të jetë midis –18 përqind (12% –

30%) dhe 42 përqind (12% + 30%), pra është përafërsisht dy të tretat. Nëse çmimi i aksionit në fillim të vitit është 100NJM dhe nuk janë paguar dividendë, çmimi i aksionit në fund të vitit do të pritet të jetë mes 83.53NJM ($100NJM \times e^{-0.18}$) dhe 152.20NJM ($100NJM \times e^{0.42}$) pra përafërsisht dy të tretat herë.

B25 Faktorët që shqyrtohen në vlerësimin e paqendrueshmërisë së pritshme përfshijnë:

- (a) paqendrueshmërinë e nënkuptuar nga opsionet në aksione të tregtueshme në aksione të njësisë ekonomike ose instrumentave të tjerë të tregtueshëm të njësisë ekonomike që përfshijnë tipare të opsionit (të tillë si borxhi i konvertueshëm), nëse ka.
- (b) paqendrueshmëria historike e çmimit të aksionit gjatë periudhës më të afërt që zakonisht është në përpjestim me afatin e pritshëm të opsionit (duke marrë në konsideratë jetën kontraktuale të mbetur të opsionit dhe efektet e ushtrimit të pritshëm të hershëm).
- (c) kohëzgjatja në të cilën aksionet e një njësie ekonomike janë tregtuar publikisht. Një njësi ekonomike e sapo kuotuar në bursën mund të ketë një paqendrueshmëri të lartë historike krahasuar me njësitë ekonomike të ngjashme që janë të listuara prej një kohe më të gjatë. Udhëzimi i mëtejshëm për njësitë ekonomike të sapo listuara jepet më poshtë.
- (d) prirja e paqendrueshmërisë për t'u kthyer tek mesatarja e saj, d.m.th niveli i saj mesatar në periudha afatgjata, dhe faktorë të tjerë që tregojnë se paqendrueshmëria e pritshme e ardhshme mund të ndryshojë nga paqendrueshmëria e kaluar. Për shembull, nëse çmimi i aksionit të njësisë ekonomike ishte shumë o luhatshëm për një periudhë të caktuar kohe për shkak të dështimit të një oferte blerjeje ose një ristrukturimi të madh, kjo periudhë mund të mos merret parasysh në llogaritjen e paqendrueshmërisë mesatare vjetore historike.
- (e) intervale të përshtatshëm dhe të rregullt për vërtetimet e çmimit. Vërtetimet e çmimit duhet të jenë të qëndrueshme nga njëra periudhë në tjetrën. Për shembull, një njësi ekonomike mund të përdorë çmimin e mbylljes për çdo javë ose çmimin më të lartë për javën, por nuk duhet të përdorë çmimin e mbylljes për disa javë dhe çmimin më të lartë për disa javë të tjera. Gjithashtu, vërtetimet e çmimit duhet të shprehen në të njëjtën monedhë si edhe çmimi i ushtrimit.

Njësitë ekonomike të sapo listuara

B26 Si vihet në dukje në paragrafin B25, një njësi ekonomike duhet të konsiderojë paqendrueshmërinë historike të çmimit të aksionit gjatë periudhës më të afërt që zakonisht është në përpjestim të drejtë me afatin e pritshëm të opsionit. Nëse një njësi ekonomike e sapo kuotuar nuk ka informacion të mjaftueshëm për luhatjen historike, ajo duhet megjithatë, të llogaritë paqendrueshmërinë historike për periudhën më të gjatë për të cilën aktiviteti tregtar është mundur. Gjithashtu, ajo mund të marrë në konsideratë paqendrueshmërinë historike të njësisë ekonomike të ngjashme për një periudhë të krahasueshme të jetës së tyre. Për shembull, një njësi ekonomike që është kuotuar vetëm prej një viti dhe jep opsione me një jetë mesatare të pritshme prej pesë vjetësh mund ta konsiderojë nivelin e paqendrueshmërisë historike të njësisë ekonomike në të njëjtën sektor të ekonomisë për gjashtë vitet e parë në të cilët aksionet e këtyre shoqërive kanë qënë tregtuar publikisht.

Njësitë ekonomike të palistuar

- B27 Një njësi ekonomike e palistuar nuk do të ketë informacion historik për t'u shqyrtuar kur vlerëson paqendrueshmërinë e pritshme. Më poshtë paraqiten disa faktorë për t'u shqyrtuar.
- B28 Në disa raste një njësi ekonomike e palistuar që emeton rregullisht opsione ose aksione për punonjësit (ose palë të tjera) mund të ketë krijuar një treg të brendshëm për aksionerët e saj. Kur vlerësohet paqendrueshmëria e pritshme mund të merret në konsideratë luhatja e këtyre çmimeve të aksioneve.
- B29 Nga ana tjetër, një njësi ekonomike mund të marrë në konsideratë paqendrueshmërinë historike ose të nënkuptuar të njësisë ekonomike të listuara të ngjashme, për të cilat disponohet informacion për çmimin e aksionit ose çmimin e opsionit, për të vlerësuar paqendrueshmërinë e pritshme. Kjo do të jetë e përshtatshme nëse njësia ekonomike bazon vlerën e aksioneve të saj në çmimet e aksioneve të njësisë ekonomike të ngjashme të listuara.
- B30 Nëse njësia ekonomike nuk bazon vlerësimin e saj për vlerën e aksioneve të saj në çmimet e aksioneve të njësisë ekonomike të ngjashme të listuara dhe në vend të saj përdor një metodologji tjetër vlerësimi për të vlerësuar aksionet e saj, njësia ekonomike mund të nxjerrë një vlerësim të paqendrueshmërisë së pritshme në përputhje me këtë metodologji vlerësimi. Për shembull, njësia ekonomike mund të vlerësojë aksionet e saj bazuar në aktivet neto ose fitimet. Ajo mund të konsiderojë paqendrueshmërinë e pritshme të këtyre vlerave të aktiveve neto ose fitimeve.

Dividentët e pritshëm

- B31 Nëse duhet të merren në konsideratë dividentët e pritshëm kur matet vlera e drejtë e aksioneve ose opsioneve të dhëna varet nga fakti nëse pala tjetër ka të drejtën e marrjes së dividendëve ose ekuivalentëve të tyre.
- B32 Për shembull, nëse punonjësve u jepen opsione dhe kanë të drejtë të marrin dividendë për aksionet bazë ose ekuivalentë të dividendëve (të cilët mund të paguhen në mjete monetare ose të përdoren për të pakësuar çmimin e ushtrimit) midis datës së dhënies dhe datës së ushtrimit, opsionet e dhëna duhet të vlerësohen sikur të mos paguhen dividendë për aksionet bazë, d.m.th e dhëna për dividendët e pritshëm duhet të jetë zero.
- B33 Në mënyrë të ngjashme, nëse vlerësohet vlera e drejtë në datën e dhënies së aksioneve për punonjësit, nuk kërkohet rregullim për dividendët e pritshëm nëse punonjësi ka të drejtë të marrë dividendët e paguar gjatë periudhës së kushtëzimit.
- B34 Në rast të kundërt, nëse punonjësit nuk kanë të drejtë të marrin dividendë ose ekuivalentë të tyre gjatë periudhës së kushtëzimit (ose para ushtrimit, në rastin e një opsioni), vlerësimi i datës së dhënies së të drejtave për aksionet ose opsionet, duhet të marrë parasysh dividendët e pritshëm. Kjo për të thënë se kur vlerësohet vlera e drejtë e një opsioni të dhënë, dividendët e pritshëm duhet të përfshihen në zbatimin e një modeli të vlerësimit të çmimit të opsionit. Nëse vlerësohet vlera e drejtë e aksionit të dhënë, ky vlerësim duhet të pakësohet me vlerën aktuale të dividendëve që pritet të paguhen gjatë periudhës së kushtëzimit.
- B35 Zakonisht, modelet e vlerësimit të çmimit të opsioneve kërkojnë normën e pritshme të dividendit. Megjithatë, modelet mund të modifikohen për të përdorur një shumë dividendi të pritshëm dhe jo një normë. Një njësi ekonomike mund të përdorë ose normat e pritshme të saj ose pagesat e pritshme të saj. Nëse njësi ekonomike përdor këto të fundit, ajo duhet të konsiderojë prijet historike të rritjes së dividendëve. Për shembull, nëse politika e një njësie ekonomike zakonisht ka qenë rritja e dividendëve përafërsisht me 3 përqind në vit, vlera e vlerësuar e opsionit të saj nuk duhet të supozojë një dividend fiks përgjatë jetës së opsionit, me përjashtim të rastit kur ka evidencë që mbështet këtë supozim.
- B36 Përgjithësisht, supozimi rreth dividendëve të pritshëm duhet të bazohet në informacionin publik të disponueshëm. Një njësi ekonomike që nuk paguan dividendë dhe nuk ka plane për t'a bërë këtë gjë, duhet të supozojë një normë të pritshme të dividendëve zero. Megjithatë, një njësi ekonomike e re dhe pa histori në pagimin e dividendëve mund të presë të fillojë pagimin e dividendëve gjatë jetëve të pritshme të opsioneve në aksion për punonjësit e saj. Këto njësi ekonomike mund të përdorin një mesatare të normës së shkuar të dividendëve (zero) dhe normës mesatare të dividendëve të një grupi njësisish të përshtatshme të krahasueshme.

Norma e interesit pa rrezik

- B37 Zakonisht norma e interesit pa rrezik është norma e nënkuptuar e obligacioneve shtetërore me kupon zero të emetuara në vendin në monedhën e të cilit është shprehur çmimi i ushtrimit me një afat të mbetur të barabartë me afatin e pritshëm të opsionit që po vlerësohet (bazuar në jetën e mbetur kontraktuale të opsionit dhe duke marrë në konsideratë efektet e ushtrimit të pritshëm më të hershëm). Mund të jetë e nevojshme të përdoret një zëvendësues i përshtatshëm nëse nuk ekziston një emetim i tillë nga qeveria ose nëse rrethanat tregojnë që norma e nënkuptuar e obligacioneve shtetërore me kupon zero nuk është përfaqësuese e normës së interesit pa rrezik (për shembull në ekonomitë me inflacion të lartë). Gjithashtu, një zëvendësues i përshtatshëm duhet të përdoret nëse pjesëmarrësit e tregut zakonisht do të përcaktojnë normën e interesit pa rrezik duke përdorur këtë zëvendësues, dhe jo një normë të nënkuptuar të obligacioneve shtetërore me kupon zero, kur vlerësojnë vlerën e drejtë të opsionit me jetë të barabartë me afatin e pritshëm të opsionit që po vlerësohet.

Efektet e strukturës së kapitalit

- B38 Zakonisht palët e treta, jo njësi ekonomike, nënshkruajnë opsione të tregtueshme në aksione. Kur ushtrohen këto opsione në aksion, emetuesi lëvtron aksionet tek mbajtësi i opsionit. Këto aksione sigurohen nga aksionerët ekzistues. Kështu, ushtrimi i opsioneve të tregtueshme në aksion nuk ka efekt pakësues.
- B39 Në të kundërt, nëse opsionet në aksion nënshkruhen nga njësi ekonomike, aksionet e reja janë emtuar kur opsionet e aksionit janë ushtruar (ose aktualisht të emetuara ose të emetuara në thelb, nëse janë përdorur aksionet e riblera më parë dhe të mbajtura në thesar). Duke qenë se aksionet do të emetohen me çmimin e ushtrimit dhe jo me çmimin e tregut në datën e ushtrimit, ky pakësim aktual ose potencial, mund të pakësojë çmimin e aksionit kështu që mbajtësi i opsionit nuk realizon një fitim të madh në ushtrim, si në rastin e ushtrimit të opsioneve të tjera të ngjashme të tregtueshme, që nuk pakësojnë çmimin e aksionit.
- B40 Fakti nëse kjo ka një efekt të rëndësishëm në vlerën e opsioneve në aksion të dhëna, varet nga disa faktorë të tillë si numri i aksioneve të reja që do të emetohen në ushtrimin e opsioneve krahasuar me numrin e aksioneve tashmë të emetuara. Gjithashtu, nëse tregu tashmë pret që do të ndodhë një dhënie opsioni, tregu mund të ketë pasqyruar pakësimin potencial në çmimin e aksionit në datën e dhënies.

- B41 Megjithatë, njësia ekonomike duhet të konsiderojë nëse efekti pakësues i mundshëm i ushtrimit të ardhshëm të opsioneve në aksion të dhëna mund të ketë një ndikim në vlerësimin e vlerës së drejtë në datën e dhënies. Modelet e vlerësimit të çmimit të opsionit mund të përshtaten për të marrë parasysh këtë efekt pakësues potencial.

Modifikime të marrëveshjeve të pagesës të bazuara në aksione që shlyen me kapital neto

- B42 Paragrafi 27 kërkon që pavërisht nga ndonjë modifikim i afateve dhe kushteve sipas të cilave ishin dhënë instrumentat e kapitalit neto, ose një anulim ose shlyerje e dhënies së instrumentave të kapitalit neto, njësia ekonomike duhet të njohë të paktën shërbimet e përfituara të matura me vlerën e drejtë në datën e dhënies së instrumentave të kapitalit neto, me përjashtim të rastit kur këto instrumenta të kapitalit nuk mbulohen për shkak të mosplotësimit të një konditekushhtëzuese (të ndryshme nga kushti i tregut) që ishte specifikuar në datën e dhënies. Gjithashtu, njësia ekonomike do të njohë efektet e modifikimeve që rritin totalin e vlerës së drejtë të marrëveshjes së pagesës të bazuar në aksion ose janë ndryshe përfituese për punonjësin.
- B43 Për të zbatuar kërkesat e paragrafit 27:
- (a) nëse modifikimi rrit vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto (p.sh. duke pakësuar çmimin e ushtrimit), të matur menjëherë para dhe pas modifikimit, njësia ekonomike do të përfshijë vlerën e drejtë rritëse të dhënë në matjen e shumës së njohur për shërbimet e përfituara si shumë për instrumentat e dhënë të kapitalit neto. Vlera e drejtë rritëse e dhënë është diferenca midis vlerës së drejtë të instrumentit të modifikuar të kapitalit neto dhe asaj të instrumentit fillestar të kapitalit neto, të dyja të vlerësuara në datën e modifikimit. Nëse modifikimi ndodh gjatë periudhës së kushtëzimit, vlera e drejtë rritëse e dhënë përfshihet në matjen e shumës së njohur të shërbimeve të përfituara gjatë periudhës nga data e modifikimit deri në datën kur instrumentat e modifikuar të kapitalit mbulohen, përveç shumës së bazuar në vlerën e drejtë në datën e dhënies së instrumentave fillestarë të kapitalit neto, e cila njihet gjatë kohës së mbetur të periudhës fillestare të kushtëzimit. Nëse modifikimi ndodh pas datës së kushtëzimit, vlera e drejtë rritëse e dhënë njihet menjëherë ose gjatë periudhës së kushtëzimit nëse punonjësi kërkohet të plotësojë një periudhë shtesë shërbimi para se të përfitojë në mënyrë të pakushtëzuar të drejtën për ato instrumenta të modifikuar të kapitalit neto.
  - (a) në mënyrë të ngjashme, nëse modifikimi rrit numrin e instrumentave të dhënë të kapitalit neto, njësia ekonomike do të përfshijë vlerën e drejtë të instrumentave shtesë të dhënë të kapitalit neto, të matur në datën e modifikimit, në matjen e shumës së njohur për shërbimet e përfituara si shumë për instrumentat e dhënë të kapitalit neto në përputhje me kërkesat në (a) më sipër. Për shembull, nëse modifikimi ndodh gjatë periudhës së kushtëzimit, vlera e drejtë e instrumentave shtesë të dhëna të kapitalit neto përfshihet në matjen e shumës së njohur të shërbimeve të përfituara gjatë periudhës nga data e modifikimit deri në datën kur instrumentat shtesë të kapitalit neto kushtëzohen, përveç shumës së bazuar në vlerën e drejtë në datën e dhënies së instrumentave fillestarë të kapitalit neto, e cila njihet gjatë kohës së mbetur të periudhës fillestare të kushtëzimit.
  - (c) nëse njësia ekonomike modifikon konditat e kushtëzimit në një mënyrë që është përfituese për punonjësin, për shembull, duke pakësuar periudhën e kushtëzimit ose duke modifikuar ose duke eliminuar një kusht performance (të ndryshëm nga kushti i tregut, ndryshime të cilat trajtohen në përputhje me (a) më sipër), njësia ekonomike do të marrë në konsideratë konditat e modifikuara të kushtëzimit kur zbaton kërkesat në paragrafët 19–21.
- B44 Gjithashtu, nëse njësia ekonomike modifikon afatet ose kushtet e instrumentave të dhënë të kapitalit neto në një mënyrë që pakëson totalin e vlerës së drejtë të marrëveshjes së pagesës të bazuar në aksion, ose nuk është ndryshe përfituese për punonjësin, njësia ekonomike megjithatë, do të vazhdojë të trajtojë shërbimet e përfituara si shumë për instrumentat e dhënë të kapitalit neto, njëlloj sikur modifikimi të mos kishste ndodhur (i ndryshëm nga një anulim i disa ose të gjithë instrumentave të dhënë të kapitalit neto, të cilët do të trajtohen në përputhje me paragrafin 28). Për shembull:
- (a) nëse modifikimi pakëson vlerën e drejtë të instrumentave të dhënë të kapitalit neto, të matur menjëherë para dhe pas modifikimit, njësia ekonomike nuk do të marrë në konsideratë rënien në vlerën e drejtë dhe do të vazhdojë të matë shumën e njohur për shërbimet e përfituara si shumë për instrumentat e dhënë të kapitalit neto, me vlerën e drejtë në datën e dhënies të instrumentave të kapitalit neto.
  - (b) nëse modifikimi pakëson numrin e instrumentave të dhënë të kapitalit neto të një punonjësi, ky pakësim do të trajtohet si një anulim i asaj pjese të dhënë, në përputhje me kërkesat e paragrafit 28.
  - (c) nëse njësia ekonomike modifikon konditat e kushtëzimit në një mënyrë që nuk është përfituese për punonjësin, për shembull, duke rritur periudhën e kushtëzimit ose duke modifikuar, ose duke shtuar një kusht performance (të ndryshëm nga kushti i tregut, ndryshimet të cilat trajtohen në përputhje me (a)

më sipër), njësi ekonomike nuk do të marrë në konsideratë konditat e modifikuara të kushtëzimit, kur ajo zbaton kërkesat në paragrafët 19–21.